

Gjør det selv med betong

Forslag på inspirasjon

- former.nu
- tungeting.no
- pasinga.com

- Betong inne
- Vannspeil og betong i hagen

Gjør det selv med betong

Betong er et av verdens eldste og viktigste byggematerialer. Det er holdbart, sterkt og lett å bruke. Overalt i hverdagen møtes vi av betong: på veier, broer og i hus. Materialet er nok mest kjent for å være grovt og bastant, men faktum er at det går aldeles utmerket å lage både små og detaljerte verk av betong. Variasjonsmulighetene er uendelige, og du kan enkelt lage personlige objekter som varer livet ut.

Denne brosjyren er både for deg som vil prøve å støpe i betong for første gang og til deg som har litt erfaring med materialet og ønsker å utvikle teknikken din, få flere ideer og å inspireres til nye prosjekter. Har du grønne fingre har du mye å vinne på å gjøre deg bekjent med betongens mange muligheter og fordeler. Det går utmerket å støpe for eksempel krukker, fuglebad og platting.

Hva er egentlig betong?

Betong består kort og godt av sement, tilslag og vann. Sement, på sin side, er en blanding av kalkstein og leire, mens tilslag består av sand, stein og grus. Alt stammer med andre ord fra naturen og er både miljøvennlig og varer lenge.

Den moderne sementet kalles for portlandssement ettersom betong laget av den minner om stein som finnes på den britiske øya Portland.

Visste du? Det norske ordet betong kommer fra latinske bitumen som betyr bindemiddel.

Ta utgangspunkt i formen

Enkla former

- plastboller
- glasskar
- malingsspann
- plastflasker
- plastkopper
- brusbokser
- juicepakker
- brikker/fat
- leketøyformer
- kakeformer

Unntak!

- blikkbokser
riflene gjør det vanskelig å få ut produktet
- terrakottakrukker
betongen brenner fast

Når du jobber med betong trenger du i de aller fleste tilfeller en form, og det er denne som bestemmer hvordan det ferdige produktet blir seende ut. Ettersom den blandede massen stivner fort er det lurt å være helt sikker på hvilken form som skal brukes før arbeidet begynner.

Start en optelling av ditt hjem, kjøkken, bod, garasje og så videre. Antageligvis finnes du mer enn du ante på forhånd som kan brukes til å støpe nye, vakre produkter. Skulle det si stopp hjemme er loppemarkeder og stormarkeder steder der det ofte finnes billige og brukbare husholdningsprodukter. Kakeformer i silikon og iskuber i gummi fungerer for eksempel utmerket.

La fantasien flyte

Mange former kan du, med litt fantasi, lage selv. Vil du for eksempel støpe en krukke gjelder det å skape et mellomrom mellom to objekter, da det er dette hulrommet som former det endelige resultatet. Betong slipper lettest taket fra harde og glatte materialer som plast og kryssfinér, mens større pappkartonger bør unngås da papir tar til seg fukt fra den våte betongen, mykner og mister formen.

Har du et tydelig bilde av hvordan ditt ferdige betongprodukt skal se ut og vil ha et nøyaktig resultat er det lurt å bygge din egen form. Såkalt kryssfinér passer spesielt bra til dette formålet, da det har en laminert overflate som betong lett slipper taket i.

Før du begynner å blande betongen bør du se nøye over formen du har valgt og sørge for at den er hel og ren. Om det finnes kanter, lommer eller noen form for hakk på innsiden av den ytre formen kommer disse til å synes på utsiden av det ferdige produktet.

Tips! Fukt treformene dine med vann før du bruker dem. Da suger de ikke opp vann fra betongen og slipper lettere. Plastformer kan pensles med matolje.

Dekorere mer!

Å dekorere betong er lett å gjøre og kan virkelig løfte et produkt og gjøre det ekstra unikt. Mosaikkbiter kan du for eksempel støpe inn ved å feste dem med dobbeltsidig teip i formen eller ved å trykke dem inn i betongen før den stivner. Vil du dekorere med pensel og vann gjøres også dette mens materialet fortsatt er bløtt. Det går også fint an å male betong i forskjellige farger. Bruk blank lakkfarge eller vannløselig farge som suges inn i betongen.

- fjær
- lakk
- løv
- fliser
- kuler
- porselen
- steiner
- perler
- tapet
- skjell

Fra blanding til ferdig produkt

Når du kjenner deg ferdig med forberedelsene er det på tide å blande betongen. Bruk alltid hansker. Flere av Finjas produkter er i dag støvreduserende hvilket gir et bedre arbeidsmiljø, spesielt innomhus.

Bland etter anvisningen på pakken. Rør nøye om, enten med en borr-visp eller for hånd med spade eller mursleiv. Blandingen er klar når den er tykk og sakteflytende. Ett bra knep er å teste massen ved å rulle den til en ball i hånden og siden riste den. Flyter ballen ut er du på rett vei. Bli betongen for våt er det bare å ha i mer mørtel.

Når du har fått ønsket konsistens heller du massen i valgfri form. Trengs dreneringshull setter du først en halv vinkork eller lignende i bunnen. Bruker du for eksempel en boks som form er det en god idé å ikke fylle den helt ut, men la det være igjen ca. 1 centimeter for å lettere kunne få produktet ut av formen.

Støper du et større produkt eller noe som skal tåle tyngde bør du armere med for eksempel bistål eller pussnett for at betongen ikke skal sprekke. Legg nettet oppå og trykk det litt ned før du fyller på med mer betong.

Uansett om du armerer eller ikke bør du riste på formen, slik at massen fordeles seg jevnt. Bank på utsiden av formen for å eliminere eventuelle luftbobler og jevne ut den synlige betongoverflaten slik at også baksiden blir fin.

Produktutvalg og valg av betong

I Finjas sortiment finnes det en mengde ulike typer betong. Til mindre gjør-det-selv-prosjekter er **Tørrbetong B30** ofte et passende alternativ ettersom det er vanntett og kan støpes i så tynne lag som to centimeter.

Tørrmørtel blir relativt glatt, men vil du ha en enda glattere overflate kan du bruke våre utjevningsmasser, for eksempel **260 Gulvavretting Fiber Hurtig**, som dessuten er lettflytende. Ettersom de enklere renner ut i formen passer de perfekt til små og detaljerte former.

Trenger du en sterk betong til produkter som skal stå ute året rundt og utsettes for veisalt er **Reparasjonsbetong Anlegg Fin** et bra valg. Til benkeplater anbefales **Bemix Standard**, som er en ekstra sterk betong.

Ønsker du et raskt resultat er **Byggsparkel Grov** et godt alternativ. Støper du for eksempel vanlige 33 centiliter bokser kan du ta av formen etter bare 45 minutter. For en jevn og stabil bunn går det fint å skjære til med kniv i etterkant. Husk at produktet suger til seg mye væske, og at dette vil påvirke fargen dersom du velger å male, og at det ikke er egnet for utendørs bruk.

Skal du lage større produkter som skal oppbevares ute, for eksempel bord og stoler, og dermed må tåle kulde, er **Glassfibermørtel A** et lurt produkt å benytte seg av. Til fuglebad og fat av rabarbrablader passer **Sementmørtel A**, mens **Gips puss** med fordel kan brukes til å lagre vakre figurer og få frem skaperglede.

Verdt å vente på

Dekk formen med en plastpose og la den brenne, det vil si tørke, stivne og hardne, i minst ett døgn. For å unngå at betongen stivner for fort bør du, ved hjelp av en vannekanne, vanne den et par ganger. Det er viktig at betongen står på et rett underlag. En sval plass i skyggen er også å foretrekke.

Hold formen opp-ned og rist forsiktig ut betongproduktet. Vil det ikke løsne får du være litt tålmodig og bøye og presse. Går ikke det heller kan du ofte skjære et snitt i formen og lirke den av. Betong har godt av å herde. Dekk derfor gjerne til ditt nye verk med plast enda en gang og la det stå et par døgn til.

Husk på at våre avløp ikke har godt av betongblandet vann. La derfor vannet stå i en balje. Da synker slammet, og vannet kan helles ut. Restene kan du enten bruke som fyllmasse eller levere på en gjenvinningsstasjon når betongen av stivnet.

For å få et vanntett produkt og for å beskytte det mot skader trengs det å overflatebehandles. Avhengig av hvor mye det skal tåle og hvordan du vil at det ferdige produktet skal se ut finnes det ulike alternativer å velge mellom. Uansett metode begynner du med å slippe ned ujevnheter med kniv, slipestein eller rasp, samt å pusse ned kanter med sandpapir.

Den enkleste måten å behandle overflaten på er å bruke en ren såpe som ikke endrer betongens farge og som gir en matt overflate. Velger du i stedet å vokse overflaten får du en noe sterkere beskyttelse og mindre risiko for hakk. Du kan også bruke olje som er lett å påføre og gir like mye beskyttelse som voks. Dersom du ønsker kan du selvfølgelig også som tidligere nevnt male betongproduktet ditt og deretter lakke det.

Tips! Bruk møbelknotter for å unngå merker på bord samt fuktflekker under stivnings-prosessen.

Tips! Betong brenner lett fast så pass på å skylle av bøtter og redskap rett etter bruk. Hvis du vil bruke en form på nytt er det viktig å rengjøre den skikkelig, ettersom innsiden av formen vil lage avtrykk på neste produkt.

Denne brosjyren har som mål å inspirere og vise eksempel på hvordan ulike arbeider kan utføres. Finja står ikke ansvarlig for konstruksjonsløsninger da omgivelser, underlagets beskaffenhet og kvalitet spiller en viktig rolle. For aktuell informasjon se alltid www.finja.no

